

STORTINGET

Representantforslag 127 S

(2020–2021)

fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Siv Mossleth og Sigbjørn Gjelsvik

Dokument 8:127 S (2020–2021)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Emilie Enger Mehl, Siv Mossleth og Sigbjørn
Gjelsvik om å utrede hvordan Norge påvirkes av
hemmelighold og mangel på demokrati i EU**

Til Stortinget

Bakgrunn

EU har over tid fått massiv kritikk for manglende åpenhet, hemmelighold, skjulte maktstrukturer og udemokratiske prosesser i sine lovgivende organer.

Innbyggerne i EU velger representanter til EU-parlamentet gjennom valg, som er EUs eneste demokratiske alibi, men parlamentet har i realiteten liten makt. Så godt som alle initiativ til saker og forslag til lover må komme fra EU-kommisjonen, som i de fleste saker har den reelle makten. Medlemmene av EU-kommisjonen er ikke valgt på demokratisk vis, men utpekt.

Over flere år har EUs ombud Emily O'Reilly rettet kraftig kritikk mot EUs ministerråd (Rådet) og EU-kommisjonen (Kommisjonen) fordi prosessene hvor lover blir til, er udemokratiske og utilgjengelige for vanlige innbyggere. «Det er så å si umulig for borgere å finne ut hvordan en europeisk lov ble til», sier O'Reilly til Investigate Europe.

Norge er bundet av en mengde EU-regler som har blitt til i disse lovgivningsprosessene. Norske myndigheter bør derfor se svært alvorlig på mangelen på demokrati i EU, som direkte påvirker norske borgere.

10. februar 2021 vedtok EU-parlamentet selv en resolusjon med kritikk av Kommisjonens og Rådets manglende åpenhet i lovgivende prosesser. Det pekes

på manglende tilgang til EU-dokumenter for offentligheten, at innsynsbegjæringer i for stor grad avslås, møter som holdes for lukkede dører uten tilstrekkelig begrunnelse, og for streng klassifisering av EU-dokumenter.

Kritikken går også på at lite er gjort for å forbedre dette selv om både EU-parlamentet og EUs ombudsmann har kritisert forholdene i lang tid.

Også i 2018 var mangel på demokrati i EU tema for en rapport og en resolusjon fra Europaparlamentet, «Report on the Ombudsman's strategic inquiry OI/2/2017 on the transparency of legislative discussions in the preparatory bodies of the Council of the EU». EU-parlamentet ga også da uttrykk for dyp bekymring for de demokratiske prosessene i EU, og pekte på store svakheter.

I rapporten understrekes det at demokratiske og gjennomsiktige beslutningsprosesser på europeisk nivå er avgjørende for å øke innbyggernes tillit til EUs institusjoner, og at høy grad av åpenhet er viktig for at borgere, media og andre interessenter kan holde sine folkevalgte regjeringer ansvarlige. Videre også at gjennomsiktighet i lovgivningsprosesser er en viktig skanse for å hindre falske nyheter og konspirasjonsteorier. Dagens EU-system er i liten grad i samsvar med disse idealene.

EU-domstolen har berørt hemmeligholdet i flere dommer, og tolket EU-traktaten og EUs innsynsforordning slik at det fører til mer åpenhet, for eksempel i Access Info Europe v. Council of the European Union.

I desember 2017 sendte 26 nasjonale parlament og kamre et felles brev til lederne i Det europeiske råd, Rådet og Eurogruppen med forslag om fire konkrete tiltak for å øke åpenheten om de politiske beslutningsprosessene i EU generelt og Ministerrådet spesielt. Over tre år senere er denne kritikken i liten grad tatt til følge, og kritikken fra EU-parlamentet gjentas.

Dette vitner om at EU-systemet som organisasjon er fundamentalt udemokratisk. Systemet er i seg selv bygget opp for å sentralisere makt, og flytter myndighet fra folkevalgte til et enormt og ansiktsløst byråkrati. Beslutninger tas og forberedes av personer som ikke har vært på valg, ikke har et demokratisk forankret mandat og i liten grad har et forhold til personene som skal leve med konsekvensene av beslutningene.

EUs udemokratiske konstruksjon bidrar til å forsterke det demokratiske underskuddet ved Norges tilknytning til EU i dag, og har også den konsekvensen at det er liten offentlig debatt om hvordan lovene blir til.

Det er derfor i liten grad belyst i hvilken grad EU-regelverk som gjelder i Norge, har blitt til på en måte som

ikke hadde blitt akseptert i norsk offentlighet, og ikke lever opp til norske standarder for gjennomsiktighet og demokrati.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan hemmelighold og mangel på demokrati i EUs lovgivende organer påvirker lover og regler som skal gjelde i Norge, norske innbyggere og norske interesser.

25. februar 2021

Emilie Enger Mehl

Siv Mossleth

Sigbjørn Gjelsvik